

սով աւելի պիտի հաստատուի Լ. Գ. Ջաբրանէ-
լեանի յիշատակը, վասն զի լաւագոյն երկասիրու-
թեանց գոնէ դո՛ւրիշն հանդիսացաւ: Բազմաթիւ
շնորհակարութեանց կը խառնէ իւր ձայնը «Ծաղ-
կաբաղին» ալ, մեղծելով փառաց աւելի պայծառ
պատկեր եւ հայ գրականութեան յաւաքացուց-
ման համար երկայն տարիներու շարք մը: Վասն զի
Լ. Գ. Ջաբրանէլեանի գրական գործունեութեանը
կարծէ է հայ նոր գրականութիւնը: Արամեոզեայ
յորեղեաններ շնորհք են՝ այս, Բարձրելոյն, Բայց
եւ ուրախութիւն յորեղեաններու եւ միշտ
գրաւիչ ու գրդիչ հայ բանաստեղծներու շատանքն,
որոնց կը կարծուի հայ նոր բանաստեղծիւնը...

11. Դիւիւնով: Հեռագիրն իմացուց Ռու-
սիայ իր տեղեկանան պաշտօնէին՝ Գեղիւնովի մա-
հը: Ռուսական տարեգրութիւնները շատ բան
պիտի պատմեն ապագայ սերդեան այս նշանաւոր
անձին վրայ: Մեր յիշատակելու պատճառն այն
է միայն, որ Գեղիւնով ձեռնարկէ հայ կը կար-
ծուի...

12. Գ. Գ. Էնլիւն ընդ-ընդ Բուսթանը: Այս
օրերս ընդունեցանք Պարսէ՛՛ ապուած ծանուցագիր
մը, որմէ կը տեղեկանանք թէ Իշ. Գ. Լուսինեանի
ընդարձակ բառագրքին — Ա. Բ. Ը. — գրեթէ,
“650 եռասուն մեծագիր էջերէ բաղկացեալը,
աւարտած է եւ իբր առաջին հատոր պիտի հրա-
տարակուի, որպէս զի “ ապագրութիւնը վերջնակա-
նապէս աւարտել է եւ աշխատութիւնն հրապարակ
հանելէ առաջ... ներկայացուի ազգին հմտագոյն
եւ արժանատուագոյն (անշուշտ) ձեռնհաս Կու-
զուի բռն) անձնատեղութեանց՝ լեւելու համար
նոցա կարծիքն: Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք
այս քայլը, վասն զի բառագրքը առաւել կատարե-
լութեան նպատիչ խորհուրդ մըն է: Բայց այժ-
մէն կրնանք բռն, որ այս քեղեցիկ գործը պիտի
դատուի այնպէս, ինչպէս քանիցս տախթ ունե-
ցանք անցեալ տարւան “ Զանգեպին” մէջ գա-
տելու:

ԾԱՂԳԱՔԱՂ

ՔԵՂԱՔԵՂԱՆ ՏԵՍՈՐԵԴԵՆ

Վիեննա, 25 Յունուար, 1898:

Գուշակած էինք անցեալ տարի Յու-
նուարին թէ “ալժժուի տարի մը պիտի ու-
նենանք”: Հիւարուեցանք: 1897 իւր նա-
խորդին վրայ աւելցուց զինուց շատաշին
մըն ալ... Բայց “քաղաքական պատ-
կերք”, շփոխեց: 1898 տարին աւելի
խուստմնալից սկսաւ, այսինքն աւելի
շփոթութեանց եւ քաղաքական փոփոխու-
թեանց ստուերներով, զորոնք պիտի
ստուերագծենք յաջորդներու մէջ:

Գաղղիա: Դրէյֆուս օրւան նշանա-
բանն էր անցեալ ամիս, վրան աւելցաւ
եւ — “Զուլա”, գեղեցիկ զոյգ մը: Կը
կարծէինք որ այս վերջին “տղմաթիւս”,
գրագէտն, ազալ ըլլայ հրէական աղ-
մուկին ազդեցութեան առջեւ անտարբեր
մնալու: Բայց իրենց հաստատեցին որ
“Զուլանը”, ալ ազատ չեն: Անգլի-
ն դրդիւնն ապարդին պիտի չմնայ, վասն
զի “համազգային”, կամ աւելի “աշխար-
հաքաղաքացի”, լրագրութիւնը, հեռագրու-
թիւնը, գրական աշխարհն են. ապարդ
իշած են “մատնիչ”, մը ազատելու: Բայց
այս անգամ շատ կարծնալիտ մտածեց
հրէական շնորհք: Հատեցազին զոհ տալ
ուզեց, ինքը զոհ գնաց, եւ կ'երթայ: Գաղ-
ղիացիք արթնցան: Պանամայի եւ այս
վերջին դէպքին մէջ կարծիք թելի մը
պէս կը նշմարեն հրէական խարդախու-
թիւնները. զորոքուեցան. մէն Աստուած
գիտէ միայն թէ վաղուան օրը ինչմը
պիտի ծնանի: Figaro լրագիրը խոսեմ
գտնուեցաւ, թէ պէտ է սկզբան անդ ին-
կալ հրէադաւ ծուղակին մէջ, Բայց շու-
տով ետ դարձաւ, իսկ “Զուլա”, դատաս-
տանի առջեւ պատասխան պիտի տայ՝
բանակին պաշտօնակալաց վրայ ըրած
յարձակմանցը համար: Գերմանական
տէրութեան վրայ շատ խօսուեցաւ. Բայց
լրագիրները “տող ընդ մէջ”, կարողալ
գիտողները՝ կը կարծեն զուշակել որ
Գերմանիայի չէ մատնուած ծրագիրները
այլ — Գաղղիայի դաշնակից տէրու-
թեան մը մատնուած են այս վերջին-
ները, եւ անոր համար “առ սէր նի-
զակակցութեան”, ծածուկ կը պահուի
դատաստանը...

Գերմանիա՝ Չինական Գիւո-Չու
նաւահանգիստը վարձեց 99 տարւան հա-
մար, այսինքն այսչափ տարի հանդարտ
պիտի կարենայ ամիսնալ հոն: Անգլիա-
կան յարձակմանց զործնական պատաս-
խան մին է այս: Կը ցաւինք որ շահատէր
Ալեքիսն իւր անձնախնդիր ծրագիրներով
իրեն դէմ՝ պատամբեցուցած է եւրո-
պայի զբեթէ ամէն մեծ տէրութիւնները:

Աստորիա — Հոնգկոնգ: Ներքին
խառնակութիւնները կը շարունակեն եւ
Կոմս Գաուչին աշխատութիւնները դեռ
յաջողութիւն մը չունեցան: Բոհեմիայի

գաւառական ժողովքին մէջ գերմ.— շեխական վէճերը կը շարունակուին եւ յոյս չկայ համերաշխ գործակցութեան մը սկզբնատրութեան: Զարմանալի կէտն այն է, որ Զեխերը կ'առաջարկեն Գերմանացոց, որ իրենց վերջնական կամքն յայտնեն, որպէս զի երկակողմանի սկսին խորհրդակցել փոփոխելի կէտերուն վրայ: Սակայն՝ միշտը խօսելով, եւ ոչ իրենք՝ Գերմանացիք, գիտեն թէ ինչ քանի վրայ է իրենց հակառակութիւնը: Սլաներու երկիւղն անյայտ տիրած է իրենց մոքքին ու սրտին մէջ, որ պարզապէս աղմուկ հանելով յաղթել կը կարծեն: Ի վերջոյ պիտի տեղի տան, քանի որ այսպէս «անխորհուրդ», եւ «անծրագիր», պայքար կը մղեն: Յայտնի է որ Աւստրիա զուտ գերմանական երկիր մը չէ. քայց — Բերլին այսպիսի տեսնել կ'ուզէ զԱւստրիա, եւ անոր համար ամէն քաջալերութիւն կը տրուի Աւստրիական Գերմաններու:

Անգղիա: Անգղիական բանակներու Կասալայի տիրելը զորոնց Աքսիսիայի Մենելիկ դիւցազնը, որ կը պատրաստուի թգուկ իտալացոց դասը կրկնել եւ Անգղիացիներու: Հաւանականութիւն կայ յամենայն դէպս, վասն զի 3—4 տեղ միանգամայն գրաւուած է Անգղիայի ուշադրութիւնը: Հնդկաստան՝ պաշտօնական լրագրաց ըսածին հակառակ, դեռ ապստամբները զսպուած չեն: Այդ պիտի զսպուին. քայց ո՞վ գիտէ թէ յարմարագոյն առթիւ անելի ընդարձակագոյն ծաւալ պիտի չառնուի հնդկական դժգոհութիւնը: Նոյն իսկ Զինաստանի ջրերու մէջ թէպէտ համակարծիք կը գործեն ծապոնացիք եւ Անգղիացիք, սակայն երկուքին դէմ կեցած են 3—4 տէրութիւններ: Յամենայն դէպս անելի կը կնճռոտի անգղիական քաղաքականութիւնը. եւ ցարդ կրած ծախտորոյթեանց հակառակ անելի յաջողագոյն քաղականութեան մը յուսացողներէն ենք, թէպէտ շատ անգամ ի դեբու իսլա մեր՝ այսպէս ըսենք, *pia desideria*:

Մեքսիկա: Միլան թագաւորին յանկարծ Բելգրադ դառնալն եւ զօրաց ընդհանուր հրամանատար կարգուիլը շատ յուզեալ խնդիրներու պատճառ տուաւ:

Եւ մինչեւ հիմայ չկրցաւ որոշ յայտնուիլ այս զարմանալի փոփոխութեան պատճառը: Օտարերկրեայ լրագիրները կ'ամբաստանեն Աւստրիական քաղաքականութիւնը, Աւստրիական կիսապաշտօնական եւ ազատ լրագիրները կ'ամբաստանեն թագաւորայայր Միլանը, եւ ասով անհնարին կ'ըլլայ ստոյգ պատճառն հմանալ: Շորորդ լուր մը՝ իբր թէ Բալկանեան թերակղզոյն վրայ նորանոր փոփոխութիւններ կը պատրաստուին, շատ անհաւատալի կը հնչէ: Գիտենք թէ Բալկաններու քախտն երկու մեծ տէրութեանց ձեռքն է:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ — Շոխարթթուալոյտ չայոց ալիւալլ քաղաքային օգնչներն ու կարգադրութիւնները:

33: — Փաւստոս Բիւզանդացի եւ իւր պատմութեան խարդախողը: 38: — Հնուութեան արժանի կէտ մը «Արա Գիւնցիկն» ասանդավէպին մէջ 41:

ՀՆԱՐԱԿԱՆ — Անարեկ մը հայ հետգրութեան վրայ: 44:

ԼԵԶՈՒԱՐԱՆԱԿԱՆ — Հաւաքածոյ Թրանսիլուանիոյ չայոց գաւառական բառերուն: 46:

ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՄԱԿԱՆ — «Շոքայրական օգնչութիւն», 51:

ՀՆԱՆՈՍՄԱԿԱՆ — Յիշատակը Ռուբինեանց յերեստղէմ եւ ի շըճակայս: 57:

ԱՅԼԵԹԵՐ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ: 58:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԵՐԹԵՐԻ ԺԱՂՆԷՓՈԽԱՂ — 1. Հայերէն Նոր Թերթեր: — 2. «Նոր լոյս»: — 3. «Բիւրակն» — շարժաթերթ: — 4. Նոյիւրատուութիւն: — 5. «Վրացիներու եւ հայ-կաթողիկեաններու խնդիրը»: — 6. «Շոքայրական օգնչութիւն»: — 7. «Ներսիսեան դպրոցի պատմութիւն»: — 8. «Կտակներու շուրջը»: — 9. Հայ գիտնական Ն. Կարակաշի դիտարարեան: — 10. 4. Գ. Զարբանէնյանի յորեանք: — 11. Գիւլիանով: — 12. Գաղ. հայերէն ընդարձակ բառարանը: 60:

ԴԱՂԱՔԱԿԱՆ ՑԵՍՈՒԹԻՒՆ 63:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՑՈՒ ԽՐԱՄԱԿՈՐ

1. ԱՌՓԱՅԵԼ 4. ՊԱՐՈՆՉ

ՎԻՆԵՆԱ, ՄԻԻԹԱՐԻԵՆ 89ԱՐԱՆ: